

Указания за провеждане на стрес тест на банките – 2016 г.

28 Април 2016

Стрес тестът на банките се провежда като част от цялостната оценка, извършвана на основание разпоредбите на глава 11 „Надзор върху банковата дейност“ от ЗКИ. Стрес тестът 2016 г. е процес на аналитична надзорна оценка, която цели да установи способността на банките да поемат неочаквани загуби за капитала, произтичащи от продължителни негативни шокове. Като неразделна част от стрес тест симулирането ще се вземат предвид и резултатите от проведения преглед на качеството на активите (ПКА). Указанията за стрес теста са в синхрон с основните допускания и общото ниво на консерватизъм заложиени в методологията на Европейския банков орган (ЕБО) за Общоевропейския стрес тест през 2016 г., като са адаптирани към нивата на комплексност на финансовото посредничество в България и спецификата на състоянието на българската икономика.

Общи положения

- I. Хоризонтът на симулиране е тригодишен 2016-2018 г. Резултатите от него следва да се проектират към края на 2016 г., 2017 г. и 2018 г.
- II. Стрес тестът се провежда на основата на общ базисен и утежнен сценарий, който ще се прилага за всички банки. (Приложение: Базисен и утежнен макроикономически сценарий на БНБ за целите на стрес теста на банковата система през 2016 г.)
- III. Водещ принцип при симулацията е „статичен баланс“ – за тригодишния хоризонт не се допуска кредитен растеж, запазва се бизнес-моделът, географското и продуктовото разпределение, валутната и падежна структура на активите и пасивите. Увеличаването на „неработещите“ кредитни експозиции става за сметка на „работещите“ при запазване на общия обем на brutния кредит. Падежиращите ценни книжа и др. финансови инструменти се заменят с идентичните като валута, остатъчен срок, емитент и принцип на балансово третиране.
- IV. Отправна точка на симулацията е края на 2015 г. Като входни данни се ползват експозициите към 31.12.2015 г., а където е релевантно, коригираните в резултат от прегледа на качеството на активите (ПКА).
- V. Въздействието на стрес теста върху капиталовата адекватност следва да се отчете чрез съотношението на базовия собствен капитал от първи ред (СЕТ 1). Референтната стойност на СЕТ 1 е, както следва:
  - при базисен сценарий 8% (4.5% задължително минимално капиталово изискване + 2.5% предпазен капиталов буфер + 1% надбавка);
  - при утежнен сценарий 5.5% (4.5% задължително минимално капиталово изискване + 1% надбавка).

В допълнение банките предоставят размера и съотношението на капитала от първи ред и общата капиталова адекватност след шок. При изчислението

на рисковия компонент на активите, капиталовата адекватност и размера на капиталовия излишък/недостиг след шок се прилагат изискванията на действащия Регламент (ЕС) № 575/2013, Наредба № 7 на БНБ за организацията и управлението на рисковете в банките и Наредба №8 на БНБ за капиталовите буфери на банките .

- VI. Нивото на консолидация е на индивидуална база.
- VII. При симулирането на хипотетичните нива на доходите за 2016 г., 2017 г. и 2018 г. банките трябва да следват прилаганите методи за признаване съгласно международните счетоводни стандарти и действащия към 31.12.2015 г. формат на FINREP, освен ако указанията не предвиждат друго.
- VIII. За целите на стрес теста промени в данъчната, счетоводната или регулаторната политика спрямо края на 2015 г. не се предвиждат. В тази връзка от обхвата на стрес теста се изключват потенциалното въвеждане на МСФО 9 през 2018 г., промени в размера на капиталовите буфери, и др. Предварително оповестените в нормативен акт регулаторни изменения се взимат предвид.
- IX. В стрес теста не се допуска преструктуриране или продажба на активи, еднократни приходи и разходи и вътрешно-групови трансфери.
- X. Банките изключват от симулирането държавните ценни книжа, които са блокирани във връзка с обезпечаване на обслужването на бюджетни средства.
- XI. Хипотезите на симулацията засягат следните видове риск:

	Базисен сценарий	Утежнен сценарий
Кредитен риск	х	х
Пазарни рискове		х
Лихвен риск		х

Кредитният риск стои във фокуса на симулацията поради определящото си значение за степента на сложност на финансовото посредничество в България.

- XII. Подходът на стрес теста е „bottom-up” с предварителни ограничения. В допълнение към настоящите указания, на банките и на доставчиците на услуги ще бъдат предоставени работни таблици, които да улеснят и стандартизират работата по стрес теста.
- XIII. Банките следва да определят ефектите от негативното въздействие на предвидените рискове, както и произтичащите от наложения „статичен баланс” допълнителни ограничения. Резултатите от това симулиране ще бъдат обект на проверка на качеството (quality assurance) от страна на БНБ и от консултанта Делойт.
- XIV. Работата по стрес теста ще протече на два етапа. На първия етап банките следва да приложат хипотезите на стрес теста въз основа на отчетните данни към края на 2015 г. На втория етап стрес тестът ще включва резултатите от

прегледа за качеството на активите (ПКА), като входящите данни трябва да бъдат потвърдени от доставчиците на услуги по прегледа за качеството на активите.

Банките следва да попълнят и изпратят в БНБ следните работни таблици:

- Приложение 6 - Калкулатор Кредитен риск – Други;
- Приложение 7 - Калкулатор Пазарен риск – HfT;
- Приложение 8 - Калкулатор Пазарен риск – Haircuts;
- Приложение 9 - Калкулатор Други доходи;
- Приложение 10 - Комплект таблици за докладване на информация и резултатите от симулацията;
- Приложение 11 - Пазарен риск – опционна таблица за приложени допускания;
- Обяснителни бележки относно всички собствени допускания, приложени на етапите от симулацията за кредитен, пазарен, лихвен риск и други.

XV. Комплектът от документи и приложения се изпращат в сроковете по т. XVI (край на работен ден) в електронен вид. Резултатите в приложение 10 следва да са подписани с електронен подпис. Листът „Капитал” от приложение 10 - „Комплект таблици за докладване на информация и резултатите от симулацията” следва да се представи и на хартиен носител, подписан от лицата, които управляват и представляват банката. Листът ПКА се подписва както от лицата, които управляват и представляват банката, така и от доставчиците на услуги за извършване на прегледа на качество на активите и оценка на обезпеченията. Повече детайли за обмена на информация се съдържат в Приложение 12 Процедури за информационен обмен и кореспонденция.

XVI. Попълнените документи и приложения се изпращат съобразно указания по-горе начин, както следва:

- До 31 май 2016 г. за първия етап от стрес теста;
- До 29 юли 2016 г. за втория етап (отчитащ резултатите от прегледа за качеството на активите).

XVII. На банките ще бъдат дадени допълнителни указания относно обхвата на оповестяване на резултатите от стрес теста. Като част от подготовката за оповестяване на резултатите в случай на необходимост ще бъдат обсъдени набора от мерки за допълнително укрепване на капитала.

Основни рискове, обект на стрес теста

КРЕДИТЕН РИСК

Проявлението на кредитния риск се изразява в негативни шокове по експозициите „кредити и вземания” и „инвестиции, държани до падеж”.

Кредити и аванси

I. Основни допускания и дефиниции

1. Обект на кредитния шок е брутната стойност (преди обезценка) на кредитите и авансите. Поради доминиращия им дял в кредитния портфейл фокусът на стрес тест симулацията е върху кредитите на нефинансови предприятия и на домакинствата (разделени на жилищни ипотечни кредити и други кредити).
2. Преобразуването на кредитни шокове в разходи за обезценка се осъществява чрез прилагането на следните основни етапи: а) въвеждане на входящи стойности за рискови параметри – вероятност от неизпълнение (PD) и загуба при неизпълнение (LGD), б) приложение на влиянието на сценариите върху проекцията на рисковите параметри и в) определяне на разходи за обезценка.
3. Дефинициите за кредитен риск са според информацията за обслужвани и необслужвани експозиции (FinRep, отчетен образец F18.00), като за целите на стрес тест симулацията кредитите и авансите се разделят на две основни части:
  - 3.1. Работещ кредит – включва обслужваните кредити и аванси (к. 020, F 18.00) и необслужваните кредити с вероятност от неплащане, които са редовни или просрочени ≤ 90 дни (к. 070, F 18.00);
  - 3.2. Неработещ кредит – включва необслужваните кредити с просрочие > 90 дни (к. 080, к. 090 и к. 100, F 18.00).
4. Потокът на неработещи кредити измерва размера на кредитите, които са прекласифицирани от работещи на неработещи за период от една година. Съответно вероятността на неизпълнение към даден момент (point in time – pit) се определя като потокът на неработещите кредити върху брутната стойност на работещите кредити в началото на периода на разглеждане. Нормата на неизпълнение за 2015 г. следва да се калкулира като потокът от неработещи кредити (в 2015 г.) се раздели на нивото на работещи кредити (края на 2014 г.) за всеки от видовете кредити.
5. Загуба при неизпълнение се изчислява към даден момент (pit) като натрупаната обезценка по потока на неработещи кредити върху брутния размер на потока на неработещи кредити. Нивото на загуба за 2015 г. следва да се калкулира като натрупаната обезценка по потока от неработещи кредити се раздели на потока от неработещи кредити (генериран в 2015 г.) за всеки от видовете кредити.
6. Входящите стойности на рисковите параметри се дефинират по следния начин:
  - 6.1. **PD_AQR_pit** – вероятност от неизпълнение към 2015 г. (point in time), изчислен като се вземат предвид резултатите от проведения преглед на качеството на

активите (ПКА). Проекцията на параметъра се прилага върху размера на работещите кредити.

6.2. **LGD_new_pit** – загуба при неизпълнение към 2015 г. (point in time), която отчита индивидуално за банката ниво на загуба. Проекцията на параметъра се прилага върху нововлошения поток от неработещи кредити.

6.3. **LGD_old_AQR** – загуба при неизпълнение през финансовия цикъл, която отчита резултатите от ПКА. Прилага се върху входящия размер на неработещите кредити.

II. Механизъм за определяне на ефекта върху отчета за приходите и разходите

7. Основно допускане е разпределението на „работещ” кредит и „неработещ” кредит. За хоризонта на симулиране ще се увеличават неработещите за сметка на свиване на работещите кредити.

8. Банките ползват като входни данни експозициите по видовете кредити съгласно следните портфейли: нефинансови предприятия, жилищни ипотечни кредити към домакинства и други кредити към домакинства. Брутните кредити и аванси и прилежащите им натрупани обезценки се разпределят като „работещи” и „неработещи”. Входящите стойности за нивото на брутният кредит и натрупаната обезценка по двете класификационни групи са тези към 31.12.2015 г., коригирани с резултатите от ПКА.

9. С цел да се приложи единно третиране на кредитния риск, симулирането на загубите в кредитния портфейл става посредством „калкулаторите” на БНБ, чийто алгоритъм отчита развитието на макроикономическите променливи съответно при базисен и утежнен сценарий. Чрез зареждане на входящите нива на PD_AQR_pit и LGD_new_pit генераторите изчисляват проекцията на рисковите параметри, приложими за хоризонта на стрес теста. Допълнителна проекция на LGD_old_AQR не се прилага.

10. Изчисляването на хипотетичен шок от кредитен риск за кредитния портфейл става по следния алгоритъм (вж. Приложение 5 „Кредитен риск – Пример”):

10.0. По-общо се прилагат следните формули за очаквана загуба по съответните класифицирани групи:

- Загуби от работещ кредит = PD_AQR_pit x LGD_new_pit x Работещ кредит
- До-провизиране на неработещ кредит = 1 x LGD_old_AQR x Неработещ кредит

10.1. Поток на неработещи кредити_t = Работещ кредит_{t-1} * PD_AQR_pit_t

10.2. Хипотетичните разходи за обезценка в съответната година се прецизират чрез приспадане на част от наличните според входните данни натрупани обезценки по работещия портфейл. За целта се прилага съответното PD_AQR_pit_t – т.е. в степента, с която мигрира кредитът, мигрира и прилежащата обезценка.

10.3. Хипотетичните загуби от кредитен риск = (Поток от неработещ кредит_t * LGD_new_pit_t) – прилежащите мигрирали обезценки.

- 10.4. Обемът на кредитния портфейл се запазва постоянен за хоризонта на симулацията, като „работещият“ кредит намалява за сметка на „неработещия“.
- 10.5. Ако се налага до-провизиране на заварените неработещи кредити, ефектът се отразява еднократно в 2016 г. За целта се прилага рисковият параметър LGD_old_AQR върху неработещия кредит след отчитане на резултатите от ПКА. Целта е заварените „неработещи“ кредити да се до-провизират еднократно (ако има нужда), за да достигнат ниво, отговарящо на параметъра LGD_old_AQR.
- 10.6. Хипотетичните загуби от кредитен риск и разходите за до-провизиране за всички видове кредити се агрегират.
- 10.7. Общата сума на загуби от кредитния шок се отнася в отчета за приходите и разходите като разходи за обезценка на финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата – ред кредити и вземания (р. 490, F 02.00), в т.ч. кредити и аванси.
11. За кредитните експозиции към държавно управление, кредитни институции и други финансови предприятия банките могат да приложат собствени допускания на база наблюденията си от мониторинга и управлението на кредитния риск.
12. Банките са задължени да представят детайлно описание на методиката, която е използвана в частта за кредитния риск. Препоръчително е описанието да се придържа към терминологията на указанията. При необходимост, могат да бъдат изискани допълнителни обяснителни бележки.

III. Ограничения

13. Входящата стойност на рисковия параметър LGD_new_pit не може да бъде по-ниска от $50\% \times \text{LGD\_old\_AQR}$.
14. До-провизирането на неработещите кредити не може да бъде по-малко от нула.
15. Отрицателни стойности за разходи за обезценка не се допускат.
16. След подаване на резултатите, входящите стойности на рисковия параметър LGD_new_pit ще бъдат подложени на хоризонтално сравнение (cross section), както и на оценка с индивидуалните исторически нива. В резултат от сравнението на резултатите е възможно да бъде изискана корекция на входящите стойности на рисковия параметър LGD_new_pit.

Дългови ценни книжа, признати като кредити и вземания и инвестиции, държани до падеж (HtM)

17. За дълговите ценни книжа, признати в баланса като кредити и вземания и инвестициите, държани до падеж (HtM), различни от тези към държавно управление, се прилага същата методика за изчисляване на очакваната загуба, като рисковите параметри $\text{PD\_AQR\_pit} \times \text{LGD\_new\_pit}$ се приравняват на тези за кредити към нефинансови предприятия съответно за базисния и утежнения сценарий.

18. За експозициите към държавно управление признати в баланса като дългови ценни книжа в кредити и вземания и като инвестиции, държани до падеж (HtM) шок се прилага само в утежнения сценарий.
19. За улесняване на практическото прилагане на шока за експозициите към сектор държавно управление се използва подготвеният калкулатор „Кредитен риск – други” (Приложение б), който е базиран на определени норми на загуби по страни, независимо от матуриретите. Изчислената загуба е за целия хоризонт на тестване и се разпределя по равно за трите години. Така се формира хипотетичният размер **разходи за обезценка по тези инструменти**.
20. Ако книгата се водят в баланса с премия (т.е. балансовата стойност е по-висока от номинала), разходите за обезценка включват тригодишните очаквани загуби, увеличени с премията (разликата между балансовата стойност и номинала). Ако книгата се водят в баланса с отбив (т.е. балансовата стойност е по-ниска от номинала), разходите за обезценка включват тригодишните очаквани загуби, намалени с вече направения отбив (разликата между балансовата стойност и номинала). Например ако книгата се водят на 95% от номинала в баланса и тригодишната загуба е 10%, то банката признава 5% за разходи за обезценка.
21. Общата сума на кредитни загуби от дългови ценни книжа (кредити и вземания) и инвестициите, държани до падеж се отнасят съответно в отчета за приходите и разходите като разходи за обезценка на финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата – ред кредити и вземания (р. 490, F 02.00), в т.ч. дългови ценни книжа и ред инвестиции, държани до падеж (р. 500, F 02.00).

ПАЗАРЕН РИСК

22. Обект на пазарен риск са експозициите, държани за търгуване (HfT), отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата (FVO) и на разположение за продажба (AfS). За първите два портфейла, ефектите се реализират в отчета за приходи и разходи – редове *Нетни печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви, държани за търгуване* (р. 280, F 02.00) и *Нетни печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата* (р. 290, F 02.00). За експозициите на разположение за продажба (AfS), ефектът е за регулаторния капитал чрез друг всеобхватен доход – *Нетни нереализирани печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви на разположение за продажба*. Експозициите се разделят на такива към държавно управление и различни от тези към държавно управление.
23. Референтната дата за прилагане на шоковете от пазарния риск е 31 декември 2015 г.
24. Шоковете от пазарния риск в утежнения сценарий са еднократни и се реализират изцяло в 2016 г.
25. При изчисляването на капиталовите съотношения за целите на симулацията третирането на нереализираните печалби или загуби за експозициите на разположение за продажба е съобразно всички Преходни и заключителни

разпоредби в Наредба № 7 за Организацията и управлението на рисковете в банките на БНБ.

Експозиции различни от тези към държавно управление

Експозиции, държани за търгуване (HfT)

26. За прилагането на този компонент банките прилагат подход на обвързване равнището на хипотетичния нетен доход от търгуване с волатилността му през последните пет години. Изчисленията стават на база данните на ред *Нетни печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви, държани за търгуване (NTI)* в отчета за приходите и разходите.
27. За улесняване на практическото изпълнение е приложен калкулатор „Пазарен риск - HfT“ (Приложение 7), базиран на формулите по-долу.

28. Входящата стойност на нетния доход от търгуване е минимумът от средния нетен доход през последните три години, средният нетен доход през последните пет години и по-високото от средния нетен доход през последните две години и нула. Формулата е, както следва:

$$NTI_{\text{входяща стойност}} = \text{Min} \{ \text{Средно}(NTI)_{2013-2015}, \text{Средно}(NTI)_{2011-2015}, \text{Max}(0, \text{Средно}(NTI)_{2014-2015}) \}$$

29. Проекциите на нетния доход от търгуване в базисния и утежнения сценарий са, както следва:

$$NTI_{2016-2018 \text{ (базисен)}} = NTI_{\text{входяща стойност}};$$

$$NTI_{2016 \text{ (утежен)}} = NTI_{\text{входяща стойност}} * \beta - 2 * \text{Max} \{ \text{Ст.откл.}(NTI)_{2013-2015}, \text{Ст.откл.}(NTI)_{2011-2015} \};$$

$$NTI_{2017-2018 \text{ (утежен)}} = NTI_{\text{входяща стойност}} * \beta.$$

Където $\beta = 0.75$, ако $NTI_{\text{входяща стойност}} > 0$ и $\beta = 1$ в противен случай.

30. Ефектите се отразяват в отчета за приходите и разходите – ред *Нетни печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви, държани за търгуване* (р. 280, F 02.00).

Експозиции, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата (FVO) и на разположение за продажба (AfS)

31. В базисния сценарий се допуска, че балансовата стойност на експозициите, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата (FVO) и на разположение за продажба (AfS) остава непроменена спрямо края на 2015 г., т.е. ефектът от преоценяване е 0.

32. Влиянието на пазарния риск в утежнения сценарий се оценява чрез цялостна преоценка като:

- По отношение на експозициите към резиденти банките следва да базират допусканията си за загубите според утежнения макроикономически сценарий, изготвен от БНБ.
- По отношение на експозициите към нерезиденти банките следва да базират своите допускания на пазарните развития, заложи в утежнения макроикономически сценарий на Европейския съвет за системен риск (ЕССР)¹ изготвен за Общоевропейския стрес тест 2016 г. на ЕБО. Банките

¹ <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1383302/2016+EU-wide+stress+test-Adverse+macro-financial+scenario.pdf>

могат да използват по преценка калибрираните за целта на пазарния риск в Общоевропейския стрес тест допускания за измененията на основни пазарни променливи².

- От обхвата на стрес тест симулацията са изключени капиталовите инструменти, свързани с участие на банките в дружества, осигуряващи инфраструктурата на финансовото посредничество в България (например Централен депозитар АД, Дружество за касови услуги АД, Борика – Банксервиз АД и други).

33. Ефектът от преоценката на експозициите, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата (FVO) и на разположение за продажба (AfS), следва да бъде оценен и представен по следните класове активи:

- Дългови ценни книжа на банки и други финансови предприятия с инвестиционен рейтинг;
- Дългови ценни книжа на банки и други финансови предприятия с рейтинг под инвестиционно ниво;
- Дългови ценни книжа на нефинансови предприятия с инвестиционен рейтинг;
- Дългови ценни книжа на нефинансови предприятия с рейтинг под инвестиционно ниво;
- Други дългови ценни книжа (ниско-ликвидни или без рейтинг);
- Капиталови инструменти (акции, включително фондове, базирани на акции).

34. Шоковете се реализират изцяло в 2016 г. За 2017 г. и 2018 г. не се предвиждат шокове или възстановяване стойността на експозициите, т.е. Нетните печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата и Нетните нереализирани печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви на разположение за продажба имат стойност 0 за 2017 г. и 2018 г., а балансовата стойност остава непроменена спрямо тази в края на 2016 г.

35. За експозициите определени по справедлива стойност в печалбата или загубата (FVO), ефектите се отразяват като загуба в отчета за приходите и разходите - ред Нетни печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата (р. 290, F 02.00), в т.ч. експозиции, различни от тези към държавно управление.

36. За експозициите признати в портфейла на разположение за продажба (AfS), ефектът се изразява като нереализирана загуба в другия всеобхватен доход – ред нетни нереализирани печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви на разположение за продажба *в т.ч. от експозиции, различни от тези към държавно управление, отнесени в капитала съобразно преходните и заключителни разпоредби на Наредба № 7 на БНБ.*

37. Банките следва да предоставят подробна качествена и количествена аргументация за това кои рискови фактори са използвани и как е постигната представената преоценка. Банките със значим и разнообразен портфейл обобщават своите бележки

---

² <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1383302/2016+EU-wide+stress+test-Market+risk+scenario.pdf>

и допускания в Приложение 11 „Пазарен риск – опционна таблица за приложени допускания” според резидентност на емитента и матуритет на емисиите. При необходимост, БНБ може да изиска допълнителни обяснителни бележки.

Експозиции към държавно управление

38. В базисния сценарий се допуска, че балансовата стойност на експозициите, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата (FVO) и на разположение за продажба (AfS) остава непроменена спрямо края на 2015 г., т.е. ефектът от преоценяване е 0.
39. Шок за експозициите към държавно управление е наличен само в утежнения сценарий.
40. За директните експозиции към държавно управление, признати в портфейлите „Държани за търгуване” (HfT), „Определени по справедлива стойност в печалбата или загубата” (FVO) и „На разположение за продажба” (AfS) се **прилагат определените отбивни (haircuts) по съответните емитенти и матуритети посредством калкулатор – „Пазарен риск – Haircuts” (Приложение 8).**
41. Шоковете се реализират изцяло в 2016 г. За 2017 г. и 2018 г. не се предвиждат шокове или възстановяване стойността на експозициите, т.е. Нетните печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата и Нетните нереализирани печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви на разположение за продажба имат стойност 0, а балансовата стойност остава непроменена от тази в 2016 г.
42. За експозициите към държавно управление, определени по справедлива стойност в печалбата или загубата (FVO), ефектът от отбивите (haircuts) изчислен с калкулатора е загуба в отчета за приходите и разходите – ред Нетни печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата (р. 290, F 02.00), в т.ч. експозиции към държавно управление.
43. За експозициите към държавно управление, признати в портфейла на разположение за продажба (AfS), ефектът от отбивите (haircuts) се изразява като нереализирана загуба в другия всеобхватен доход – ред нетни нереализирани печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви на разположение за продажба, в т.ч. от експозиции към държавно управление съотнесени в капитала съобразно Наредба №7 на БНБ.
44. **За експозициите към държавно управление, признати в портфейла за търгуване (HfT) не се предвиждат допълнителни изменения, т.е. генерираните резултати от калкулатора са само за сведение.**

ЛИХВЕН РИСК

I. Основни допускания и механизъм

45. Лихвеният риск се прилага само в утежнения сценарий и е свързан с оскъпяване на финансирането.

46. Водеща е хипотезата за обвързаност на лихвени проценти по привлечените средства на банките с повишените разходи за финансиране с ДЦК на съответната страна и изменението на референтен лихвен процент³. Пикът е през 2017 г., с последващо затихване в края на периода. Релативното повишение на доходността по българските ДЦК спрямо 2015 г. са 64 b.p. за 2016 г., 83 b.p. за 2017 г. и 69 b.p. за 2018 г. Релативните увеличения на 3M Euribor са съответно 33 b.p., 23 b.p. и 6 b.p.
47. **В резултат шокът върху финансирането на банките е оскъпяване на привлечения ресурс с 97 b.p. през 2016 г., 106 b.p. през 2017 г. и 75 b.p. през 2018 г. Шоковете възникват в началото на съответната година.**
48. Измененията засягат нетния лихвен доход, като лихвените разходи се преизчисляват в съответствие с хипотетичната по-висока цена на лихвеночувствителните пасиви при ограничен пренос на оскъпяването върху лихвеночувствителните активи. Лихвеночувствителни експозиции са тези, които падежират в периода 01.01.2016 – 31.12.2018 г. и следва да бъдат заменени с инструменти със същия матуритет и тези с променлив лихвен процент.
49. При симулацията се запазва матуритетната структура на лихвеночувствителните активи и лихвеночувствителните пасиви.
50. За експозициите, които не са лихвеночувствителни, банките прилагат лихвената си политика към 31.12.2015 г.
51. Банките прилагат следния способ за определяне цената на привлечения ресурс, като за привлечения ресурс с променлив лихвен процент, шокът се прилага в началото на годината, а за средствата, които падежират в съответната година, оскъпяването се прилага от момента на падеж.
- 51.1. Ръстът на цената на т.нар. wholesale финансиране е на 100% от определените шокове по т. 47. Тук се включват средства привлечени от междубанковия необезпечен/обезпечен (вкл. репо операции) пазар, родителско финансиране, облигационен дълг (вкл. подчинен срочен дълг), покрити облигации, друго пазарно финансиране, както и от други финансови предприятия.
- 51.2. Ръстът на цената на финансиране от сектор държавно управление е минимум 20% от шоковете по т. 47 за оскъпяване за средствата на виждане и минимум 50% от шоковете за оскъпяване по т. 47 за срочните депозити.
- 51.3. Ръстът на цената на финансиране от нефинансови предприятия и от домакинства се определя от банките при отчитане взаимодействието на неблагоприятните макроикономически хипотези (БВП, безработица, инфлация и др.) със специфичните за банката фактори като пазарна позиция, кредитен риск, структура на депозитната база и др. При определяне каква част от ръста на лихвените нива да се отрази на цената на това финансиране се спазват следните **минимални изисквания – ресурсът от нефинансови предприятия да се оскъпи поне с 20% от шоковете по т. 47 за средствата**

---

³ За България промените при ДЦК и референтния лихвен процент (3M Euribor) са според утежнения макроикономически сценарий на Европейския съвет за системен риск (ЕССР) изготвен за Общоевропейския стрес тест 2016 г. на ЕБО.

на виждане и 50% от шоковете по т. 47 за срочните депозити; ресурсът от домакинствата – поне с 10% от шоковете по т. 47 за средствата на виждане и 50% от шоковете по т. 47 за срочните депозити.

52. Преносът на оскъпяването върху лихвените нива по кредитите към нефинансови предприятия и домакинства (при тези с плаващ лихвен процент и при заместване на кредити с падежи в рамките на 01.01.2016 - 31.12.2018 г.) **не може да надхвърля 15% от общо ръста на средно-претеглената според обема цена на финансиране (СПЦФ). За финансовия сектор (кредитни институции и други финансови предприятия) и сектор държавно управление максималното увеличение е 50% и 100% от ръста на СПЦФ, респективно.**
53. Преносът на лихвите по кредитите се реализира в началото на съответната година. За кредитите с променлив лихвен процент, увеличението се прилага в началото на годината, а за експозициите, които падежират в съответната година, преносът се прилага от момента на падеж.
54. Лихвеният приход по финансовите инструменти с фиксиран доход (ценни книжа) се съобразява с еволюцията на доходността според допусканията.
55. Ефектите от лихвения риск се отразяват в отчета за приходи и разходи – редове приходи от лихви (р. 010, F 02.00) и лихвени разходи (р. 090, F 02.00).
56. Банките представят детайлно описание на допусканията, които са използвани при определянето на входящите лихвени нива, съответните им проекции по актива и пасива и получените лихвени приходи и разходи. При необходимост, могат да бъдат изискани допълнителни обяснителни бележки.

II. Ограничения

57. Нетният лихвен доход не се допуска да нарасне в базисния и утежнения сценарий спрямо края на 2015 г.
58. Размерът на разходите за лихви в утежнения сценарий не може да е по-малък от този в края на 2015 г.
59. Лихвен приход от входящите неработещи кредити и от нововлошения поток на неработещи кредити в утежнения сценарий не се начислява, за разлика от отчитането по международните стандарти и FinRep в базисния сценарий. За опростяване, нововлошените неработещи кредити настъпват в началото на съответната година.

АГРЕГИРАНЕ НА РИСКОВЕ

60. **Всички шокове описани по-горе следва да се включат в симулацията едновременно. Ефектите от тяхното настъпване задължително трябва да бъдат отразени при съставяне на отчета за приходите и разходите и при изчисляване на капиталовата позиция на банката за разглеждания период 2016 г. – 2018 г.**

Нелихвен доход и разход, рискови експозиции и капитал

Нелихвен доход и разход

61. За елементите от отчета за приходите и разходите – приход от дивиденди (р. 160, F 02.00) и нетен доход от такси и комисионни (р. 200 и 210, F 02.00) – се прилага калкулатор „Други доходи” (Приложение 9), който е базиран на следните допускания:
- 61.1. В базисния сценарий, стойностите за трите години са равни на тази в края на 2015 г.
- 61.2. В утежнения сценарий, се избира по-малката стойност на съответното отношение към общо активи в 2015 г. и средната стойност на двете най-ниски отношения, наблюдавани през последните 5 години.
62. Нетният друг оперативен доход (р. 340 и 350, F 02.00) остава постоянен с нивото от края на 2015 г., освен в случаите, когато е сериозно повлиян от еднократни ефекти. Ако такива са налични за 2015 г. или за предходни години, те следва да се изключат. За целта банките изпращат информация за последните три години задругите оперативни приходи и разходи, и за тези от тях, свързани с еднократни операции. След подаване на резултатите участващите банки ще бъдат подложени на хоризонтално сравнение и на оценка с индивидуалните исторически стойности. Ако се установи наличието на неподходящи стойности е възможно да бъде изисквана корекция на проекцията.
- От 2016 г. до 2018 г., към нетния друг оперативен доход се прибавят разходите свързани с годишните премийни вноски във Фонда за гарантиране на влоговете в банките (ФГВБ) съгласно Закона за гарантиране на влоговете в банките (ЗГВБ), годишните премийни вноски във Фонда за реструктуриране на банки (ФПБ) съгласно Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и годишната такса по чл. 1, ал. 2 и 3 от ЗГВБ за финансиране на административните разходи на ФГВБ и ФБП, съгласно Наредба № 29 на БНБ от 12 декември 2015 г. за определяне на реда на финансиране на административните разходи на ФГВБ.
63. Административните разходи (р. 360, F 02.00), амортизация (р. 390, F 02.00) и провизии (р. 430, F 02.00) остават постоянни за целия период със стойност равна на тази в края на 2015 г. Ако в състава на административните разходи за 2015 г. са отчетени вноски към ФГВБ, ФПБ и годишните такси те се приспадат и отчитат по начина описан в т.62.
64. Обезценката на нефинансови активи (р. 520, F 02.00) следва развитието на макроикономическите сценарии. По-специфично обезценката върху недвижими имоти включва ефекта от развитието на цените на недвижими имоти.
65. Данъчният разход (р. 620, F 02.00) е според действащото в края на 2015 г. данъчно законодателство.
66. За останалите елементи на отчета за приходи и разходи не се предвиждат ефекти, т.е. за тях се прилага стойност 0:

- Разходи за акционерен капитал, платим при поискване (р. 150, F 02.00);
- Нетни печалби или (-) загуби от отписване на финансови активи и пасиви, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата (р. 220, F 02.00);
- Нетни печалби или (-) загуби от отчитане на хеджиране (р. 300, F 02.00);
- Нетни курсови разлики [печалба (-) загуба] (р. 310, F 02.00);
- Нетни печалби или (-) загуби от отписване на нефинансови активи (р. 330, F 02.00);
- Обезценка или (-) сторниране на обезценка на инвестиции в дъщерни предприятия, съвместни предприятия и асоциирани предприятия (р. 510, F 02.00);
- Отрицателна репутация, призната за печалба или загуба (р. 580, F 02.00);
- Дял на печалбата или (-) загубата от инвестиции в дъщерни, съвместни и асоциирани предприятия (р. 590, F 02.00);
- Печалба или (-) загуба от нетекущи активи и групи за изваждане от употреба, класифицирани като държани за продажба, които не отговарят на изискванията за преустановени дейности (р. 600, F 02.00).

67. Дивидентните плащания се проектират съобразно дивидентната политика на банката през последните 3 години. Ако банката е на загуба, дивиденти не се предвиждат. При проекцията на дивидентите, банките следва да вземат предвид ограниченията, настъпващи при изчерпване на капиталовите буфери.

Рискови експозиции

68. Входящата стойност на общия размер на рисковите експозиции и нейните компоненти отчитат резултатите от ПКА.
69. Рисково претеглените експозиции за кредитен риск, кредитен риск от контрагента и риск от разсейване и свободни доставки (р. 040, С 02.00) отчитат нивото на провизирането в резултат на кредитните шокове в базисния и утежнения сценарий. При проекцията на рисковите експозиции, обезпечени с ипотечи върху недвижими имоти се отчита изменението на цените на жилища кореспондиращо с макроикономическите сценарии. С оглед на сравнимост за хоризонта на стрес теста не се прилага предвиденото в чл. 114 от Регламент (ЕС) № 575/2013, чието действие започва в 2018 г.
70. Общият размер на експозициите към позиционен, валутен и стоков риск (р. 520, С 02.00) остава на входящото ниво. С оглед на сравнимост за хоризонта на стрес теста не се прилага предвиденото в чл. 354 от Регламент (ЕС) № 575/2013, чието действие започва в 2018 г.
71. Общият размер на рисковите експозиции за операционен риск (р. 590, С 02.00) остава на входящото ниво.

72. Общият размер на рисковите експозиции към риска от корекция на кредитната оценка (р. 640, С 02.00) остава на входящото ниво.
73. За общия размер на експозициите към риск във връзка със сетълмента/доставката (р. 490, С 02.00), допълнителната рискова експозиция, дължаща се на режимните разходи (р. 630, С 02.00), рисковите експозиции – големи експозиции в търговския портфейл (р. 680, С 02.00) и другите рискови експозиции (р. 690, С 02.00) се прилага стойност 0.

Капитал

74. При провеждане на стрес теста, за входящи стойности банките използват позициите за регулаторен капитал – базов собствен капитал от първи ред (р. 020, С 01.00), капитал от първи ред (р. 015, С 01.00) и собствен капитал (р. 010, С 01.00) – към 31.12.2015 г. като се отчитат резултатите от ПКА. Аналогично е допускането за капиталовите съотношения (С 03.00).
75. Проекцията на капиталовата позиция в утежнения сценарий **не може да бъде по-висока от входящата стойност.**
76. Симулираните шокове по линия на кредитния, пазарния и лихвения риск се отразяват в капитала чрез отчета за приходи и разходи. Направените отбиви (haircuts) в портфейла AfS биват отразени в капитала по линия нереализирани печалби или (-) загуби от финансови активи и пасиви на разположение за продажба.
77. При изчисляването на капитала се взимат под внимание всички преходни и заключителни разпоредби в Наредба № 7 за Организацията и управлението на рисковете в банките на БНБ.
78. Изискванията за капиталови буфери са действащите към 31.12.2015 г. според Наредба № 8 на БНБ за капиталовите буфери на банките.